
PROGRAM Speciální pedagogika

Nabídka studijních předmětů, kurzů a seminářů Doktorský studijní program Speciální pedagogika

předmět: **Aktuální problematika sluchového postižení**

kód v SIS OPDS1S103B

garant: doc. PhDr. Kateřina Hádková, Ph.D.

anotace: Cílem předmětu je prohloubit znalosti v oblasti speciální pedagogiky osob se sluchovým postižením. Předmět se zaměřuje na aktuální trendy u nás a ve světě v oblasti sluchové protetiky, rehabilitace a edukace osob se sluchovým postižením a kvality jejich života. Sleduje současné výzkumy a studie zabývající se uživateli kochleárních implantátů různých věkových skupin a rozvojem jejich komunikačních kompetencí s přesahem do medicíny, psychologie, lingvistiky, audiologie, biomedicínského inženýrství. Obsah:

- Heterogenita osob se sluchovým postižením.
- Sluchová protetika v současnosti i v historickém kontextu.
- Implantační systémy a centra kochleárních implantací.
- Diagnostika sluchových vad a úloha audiologie.
- Rehabilitace a edukace osob se sluchovým postižením.
- Komunikační systémy a komunikační kompetence osob se sluchovým postižením.
- Zahraniční studie a jejich komparace se situací u nás.

odborná literatura:

HÁDKOVÁ, Kateřina. (2016). Člověk se sluchovým postižením. Praha: PedF UK. ISBN 978-80-7290-619-2.

HÁDKOVÁ, Kateřina. (2012). Vzdělávání žáků a studentů s kochleárním implantátem. Praha: PedF UK. ISBN 978-80-7290-618-5.

LEONHARDT, Annette und Melanie POSPISCHIL. (2018) Internationale Ansätze zur schulischen Inklusion. Verlag Julius Klinkhardt, Bad Heilbrunn. ISBN 978-3-7815-5627-0. LEONHARDT, Annette. (2018) Inklusion im Förderschwerpunkt Hören. Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart. ISBN 978-3-17-026888-3.

MARSCHARK, Marc, LAMPROPOULOU, Venetta and Emmanouil K. SKORDILIS. (2016) Diversity in Deaf Education. Oxford University Press. ISBN 9780190493073. Odborná časopisecká literatura.

předmět: **Didaktické aspekty rozvíjení zdravotní gramotnosti v kontextu inkluzivního vzdělávání**

kód v SIS OPDS1S104B

garant: PaedDr. Eva Marádová, CSc.

anotace: Cílem předmětu je umožnit studentům orientovat v konceptu zdravotní gramotnosti a získat hlubší vhled do teoretických základů didaktické transformace projektovaného kurikula oboru výchova ke zdraví do edukace v podmínkách inkluzivního vzdělávání. Předmět na základě dostupných výsledků výzkumů poskytuje argumenty dokládající potřebu hledat cesty k rozvíjení zdravotní gramotnosti v mezioborovém kontextu. Předkládá teoretická východiska pro celostní pojetí zdraví, které představuje novou kvalitu v rozvoji vědeckého poznání. Doktorandi jsou motivováni k hlubšímu poznávání problematiky zdraví, k zapojení do vědeckého zkoumání vztahu zdraví a kvality života. Zejména se jedná o strategii zvládání auto-destruktivního jednání, ohrožení závislostmi, civilizačních chorob, stresu, skrytých forem násilí, zneužívání, šikany, mediálních manipulací, zdraví poškozujícího nutričního chování. Obsah:

- Zdraví – teoretické vymezení, pojetí kategorie zdraví.
- Determinanty zdraví a možnosti jejich ovlivňování. Faktory podporující zdraví, preventivní strategie.
- Zdravotní stav populace v Evropě – strategické dokumenty WHO.
- Zdravotní gramotnost a její role v péči o zdraví, rozvojové priority.
- Podpora zdraví v kurikulárních dokumentech v ČR a v zahraničí.
- Transformace projektovaného kurikula výchovy ke zdraví do edukace v podmínkách inkluzivní školy.
- Škola podporující zdraví v projektech a v pedagogické praxi. 8. Výzkum v oblasti zdraví-učitel-škola.
- Specifika pedagogického přístupu ve zkoumání otázek zdraví.

odborná literatura

FIALOVÁ, L., FLEMR, L., MARÁDOVÁ, E., MUŽÍK, V. Vzdělávací oblast Člověk a zdraví v současné škole. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2885-1

HOLČÍK, J. Zdravotní gramotnost a její role v péči o zdraví. Brno: MSD, 2009. ISBN 978-80-7392

KEBZA, V. Psychosociální determinanty zdraví. Praha : Academia, 2005. ISBN 80-200-1307-5.

MARÁDOVÁ, E. Školní vzdělávací program. Výchova ke zdraví. Praha: Fortuna, 2006. iteracy : A Prescription to End Confusion. Washington: National Academies Press, 2004. ISBN-10: 0-309-09117-
PAYNE, J. aj. Zdraví : hodnota a cíl moderní medicíny. Praha: Triton, 2002. ISBN 80-7254-293-1
ŘEHULKA, Evžen. Zdraví – učitelé – škola. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210- 8254-0
ZARCADOOLAS, CH., PLEASANT, A.F., GREER, D.S. Advancing Health Literacy A Framework for Understanding and Action. San Francisco : Jossey-Bass, 2006. ISBN: 978-0-7879-8433-5
ZDRAVÍ 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2014. ISBN: 978-80-85047-.

předmět: Edukace jedinců s narušenou komunikační schopnost

kód v SIS OPDS1S105B

garant: doc. PaedDr. Jiřina Klenková, Ph.D.

anotace: Cílem předmětu je získat aktuální odborné poznatky z oblasti logopedické diagnostiky, terapie a edukačních postupů u jedinců s narušenou komunikační schopností u nás i v zahraničí. Studenti se seznámí s názory našich a zahraničních odborníků na etiologii, diagnostiku i terapeutické postupy neurovývojových poruch u dětí a neurogenních poruch komunikace v dospělosti, poruch fluence řeči, dysfagie u dětí i dospělých, budou se zabývat myofunkčními poruchami. Zaměří se na specifika řečových a jazykových vad a poruch, na edukační postupy u jedinců s narušenou komunikační schopností. Obsah:

- Neurovývojové vady a narušený vývoj jazykových a řečových schopností.
- Diagnostika jazykového vývoje, současné diagnostické a terapeutické metody a techniky.
- Poruchy fluence – balbuties a tumultus sermonis. Současné názory na etiologii, symptomatologii, diagnostiku a terapii. Diferenciální diagnostika.
- Dysfagie a možné terapeutické přístupy.
- Získané neurogenní poruchy v dospělosti a ve stáří. Diagnostika a terapie afázie, dysartrie.
- Verbální dyspraxie. 7. Edukace dětí a žáků s narušeným vývojem jazykových schopností.
- Logopedická intervence u osob s tělesným a smyslovým postižením.

studijní literatura:

BROOKSHIRE, R., McNEIL M. (2014) Introduction to Neurogenic Communication Disorders . 8th Edition, Paperback. Mosby. ISBN 9780323078672.

DUFFY, J. R. (2012) Motor Speech Disorders Substrates, Differential Diagnosis, and Management . 3rd Edition. Mosby. ISBN 9780323072007.

GROHER, M. (2015) Dysphagia. Clinical Management in Adults and Children .2nd Edition, Mosby. ISBN 9780323187015.

LECHTA, Viktor, CZÉFALVAY, Zolt. a kol. (2013) Diagnostika narušené komunikační schopnosti u dospělých. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0364-3.

PAUL ,R., NORBURY, C., GOSSE C. (2017) Language Disorders from Infancy through Adolescence 5th Edition Listening, Speaking, Reading, Writing, and Communicating. 5th Edition. Mosby. ISBN 9780323442343.

SMOLÍK, Filip, SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ Gabriela: (2014). Vývoj jazykových schopností v předškolním věku. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4239-7.

SAIDLOVÁ MÁLKOVÁ, Gabriela, SMOLÍK, Filip (2015) Diagnostika jazykového vývoje. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-.

předmět: Edukace žáků se specifickými poruchami učení

kód v SIS OPDS1S106B

garant: prof. PaedDr. Miroslava Bartoňová, Ph.D.

anotace: Cílem předmětu je rozšířit znalosti z oblasti specifických poruch učení, propojit je s didaktikou českého jazyka a matematiky na ZŠ se zřetelem na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, znát významné teorie, koncepty a metody, které jsou v popředí poznání oboru, a to v národní i mezinárodním kontextu. Předmět je zaměřen na problematiku edukace intervence a diagnostiky u osob se specifickými poruchami učení a chování. Pozornost bude věnována současným světovým trendům, výzkumům i aktuálním přístupům k jedincům s SPU v rámci mezioborového kontextu s cílem aplikovat získané poznatky do výzkumných strategií v edukaci, intervenci a podpoře žáků se specifickými poruchami učení. Získané znalosti propojovat do edukační praxe i s využitím příkladů dobré praxe z mezinárodního školského prostředí. Obsah:

OBECNÉ OTÁZKY

- Terminologická východiska - vymezení pojmu SPU, definice, projevy specifických poruch učení.
- Systémový přístup k poruchám učení - systémový a kauzální přístup, systémové myšlení.
- Specifické poruchy učení v kontextu mezinárodního srovnání.
- Etiologie specifických poruch učení a chování - dispoziční příčiny, vliv prostředí. Detailní rozbor symptomatiky ADD, ADHD. Deficity dílčích funkcí.
- Sekundární a primární důsledky poruch chování a specifické poruchy učení.
- Diagnostika a intervenční přístupy k specifickým poruchám učení.
- Systém péče o žáky se specifickými poruchami učení v ČR.
- Inkluzivní edukace žáků se specifickými poruchami učení, postoje žáků ke škole a učení, vzdělávací potřeby žáků se specifickými poruchami učení.

- Studijní a profesní orientace žáků a studentů s SPU (škola, pedagogové, terapeuti).
- Projevy poruch učení a chování v osobnostním vývoji, problematika dospělých jedinců.

SPECIALIZAČNÍ OKRUHY:

- Zvláštnosti psychického vývoje jedince s SPU
- Resilience v rodině a výchovné působení na dítě s SPU, rodiče jako partneři
- Zásady reedukační péče, intervenční přístupy, alternativní metody
- Reedukace dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie a dalších poruch SPU
- Kognitivní procesy v odraze osobnosti jedince s SPU
- Postavení cizího jazyka ve vzdělávání žáků s SPU
- Strategie a přístupy v inkluzivní edukaci jedinců se specifickými poruchami učení
- Identifikování potřeb-motivace, zvládnání zátěže a úspěšnost jedince s SPU v procesu uče
- Sociální a kulturní potřeby jedince s SPU v životě
- Odstraňování bariér neúspěchu čtenářská a matematická gramotnost

odborná literatura:

- Bartoňová, M. (2012, 2018). Specifické poruchy učení. Brno: Paido.
- Bartoňová, M. (2014). Students with Intellectual Disability in Inclusive Education Settings. Brno: MU.
- Elliot, J. G., Grigorenko, E., L. (2014). The Dyslexia Debate. New York. Cambridge University Press.
- Jošt, J. (2011). Čtení a dyslexie. Praha. Grada.
- Kucharská, A. (ed.) (2000). Specifické poruchy učení a chování. Praha: Portál.
- Pokorná, V. (2010). Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování. Vyd. 4. Praha: Portál.
- Hallowell, E. M., Ratey, J. J. (2007). Poruchy pozornosti v dětství a dospělosti. Praha: Návrat domů.
- Portešová, Š. (2011). Rozumově nadané děti s dyslexií. Vyd. 1. Praha: Portál.
- Reid, G. (2009). Dyslexia: A practitioner's handbook. 4th ed. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Reid, G., Green. S. (2007). 100 ideas for supporting pupils with dyslexia. London: Continuum.

doporučená literatura:

- Altmanová, M. (2010). Hyperaktivní a nepozorné dítě - Podněty k práci s dětmi s ADHD. Praha: Pražská pedagogicko-psychologická poradna.
- Bartoňová, M. (2014). Approaches to Students with Learning Disorders in Inclusive School Environment. Brno: MU.
- Bartoňová, M. (ed.) (2005). Edukace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Zaměření na edukaci žáků se specifickými poruchami učení. Brno: MSD.
- Bartoňová, M. (2014). Rozvoj čtenářských dovedností u žáků se specifickými poruchami učení. In Pipeková, J., Vítková, M. Od inkluze ve školním prostředí k sociální inkluzi a participaci ve společnosti. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita.
- Barkley, R. A., Murphy, K. R. (1998) Attention-Deficit Hyperaktivita Disorder A Clinical Workbook. 2nd ed. New York: The Guilford Press,
- Barkley, R. A. (2005). ADHD and the nature of self-control. 2nd ed. Guilford Publications, New York.
- Busch, T. W., Pederson, K., Espin, Ch. A., Weissenburger, J. W. Teaching Students with Learning Disabilities: Perceptions of a First-Year Teacher. Journal of Special Education. Summer 2001, Vol. 35 Issue 2, p92-99. Dostupné z: <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.muni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=16c9ae13-4fe5-49d1-bb2f-2cfad9d75373%40sessionmgr110vid=0hid=107>.
- Sefrinten, G. (1999) Potíže dětí s učením a chováním. Praha: Portál.
- Train, A. (2001). Nejčastější poruchy chování dětí. Praha: Portál.

předmět: **Metodické aspekty inkluzivní pedagogiky**

kód v SIS OPDS1S107B

garant: doc. PaedDr. Vanda Hájková, Ph.D.

anotace: Cílem předmětu je seznámit účastníky s etickým, pragmatickým a zejména metodickým diskursem inkluzivního vzdělávání. Na příkladech z tuzemska i zahraničí jim představit společné definiční znaky inkluzivního vzdělávání a jejich odraz v metodice inkluzivního vzdělávání. Vytváření příznivých podmínek pro inkluzi na všech stupních vzdělávání zahrnuje změny ve školním prostředí, v didaktice a metodikách. Heterogenita dětí, žáků a studentů se stává žádoucí sociální formou, rozdílný výkon a rozdílné nadání jedince jsou vnímány jako přínos pro vzdělávací proces. V předmětu je tematizována filozofická podstata inkluzivního vzdělávání, jeho principy, hodnoty, cíle. Účastníci diskutují změny vnitřního prostředí školy, didaktiku a metodiky v procesu inkluzivní výuky, problematiku komunity a rodiny v kontextu inkluzivního vzdělávání. Pozornost je věnována metodickému zajištění tranzitů v kontinuu inkluzivního vzdělávání, hledání průniků inkluzivní a speciální pedagogiky, participačního výzkumu v oblasti vzdělávací a sociální inkluze. Obsah:

- definiční okruhy "education for all" a "school for all."
- celospolečenský přínos inkluzivního vzdělávání ve smyslu rozvoje lidských zdrojů.
- paradigma změny (teorie změny) v prostředí vzdělávací instituce.
- odraz třídimenzionální didaktiky v metodice inkluzivní pedagogiky.
- hodnocení kvality inkluzivního vzdělávání.
- inkluzivní podpora v době přechodů ve vzdělávací dráze jedince.
- inkluzivní podmínky v terciárním vzdělávání

Následuje samostatná práce účastníka zaměřená na sběr dat, rešerši a zpracování písemné studie v rozsahu 6- 8 týdnů a její obhajoba

odborná literatura:

ADAMUS, P. Metodika hodnocení kvality inkluzivní školy. Slezská univerzita v Opavě Fakulta veřejných politik Centrum empirických výzkumů, 2015, 978-80-7510-190-7.

RAMBERG, A. LÉNÁRT, A. WATKINS (eds.) European Agency Statistics on Inclusive Education: 2016 Dataset Cross-Country Report. European Agency for Special Needs and Inclusive Education, Odense, Denmark, 2018, 978-87-7110-776-0. Dostupné z www.european-agency.org.

HÁJKOVÁ, V., STRNADOVÁ, I. Inkluzivní vzdělávání. Teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, ISBN 978-80-247-3070-7.

KASÍKOVÁ, H., STRAKOVÁ J. (eds.) Diversita a diferenciacie ve vzdělávání. Praha: Karolinum, 2011.

KRATOCHVÍLOVÁ, J. Inkluzivní vzdělávání v české primární škole: teorie, praxe, výzkum. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6527-7.

KVĚTOŇOVÁ, L., HÁJKOVÁ, V., STRNADOVÁ I. Cesty k inkluzi. Praha: Karolinum, 2012.

předmět: **Člověk s postižením ve společnosti**

kód v SIS OPDS1S108B

garant: doc. PhDr. Monika Mužáková, Ph.D.

anotace: Cílem předmětu je prohloubit poznání různorodých společenských aspektů, které vedou k pochopení jinakosti člověka v minulosti i v dnešním světě. Reflektovat měnící se podmínky pro společné vzdělávání se zvláštním zřetelem k názorům na jinakost v dané historické etapě. V rámci zkoumání společenských podmínek v jednotlivých dějinných etapách bude kladen zvláštní zřetel na společensko-politické okolnosti, které sehrávaly roli při vyčleňování nebo naopak při podpoře lidí s postižením. Bude poukázáno na úsilí mnoha našich předchůdců, učitelů, ale i filozofů a lékařů, kteří se zasloužili o nové poznatky v oblasti zdravotní i vzdělávací. Témata budou směřovat zejména k reflexi proměn chápání jinakosti v rámci našeho vzdělávacího systému v nedávné minulosti. Předmět se zaměří také na poznání toho, jak se usilování o sociální rovnost, lidská práva a inkluzi promítlo do kompetencí budoucích učitelů. Nevyhneme se otázkám, zda se samotní lidé s postižením cítí samozřejmou, respektovanou a neodlišenou součástí naší společnosti. Obsah:

- Obecná reflexe vztahu společnosti k lidem s postižením a znevýhodněním.
- Pojetí člověka s postižením, stručný historický pohled a odraz společenských změn, souvislosti sociální a společenské.
- Pokusy o periodizaci péče o postižené a vztahů k nim. Socializace z dějinného pohledu.
- Probojování smyslu vzdělávání a výchovy lidí s postižením. Integrace a inkluze jako proces.
- Vývoj institucionalizované péče a spolkové činnosti ve prospěch lidí s postižením.
- Priority v díle Františka Čády, Josefa Zemana a jejich následovníků.
- Totalitní režimy a jinakost.
- Současné pohledy na vnímání odlišného.

Studijní literatura:

JASPERS, K.: (1991) Otázka viny. Příspěvek k německé otázce. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-0244-6.

MUŽÁKOVÁ, M. (2016) Byly to naše děti. O fenoménu lásky a sounáležitosti k rodičům a jejich dětem s mentálním postižením v každodennosti totality. Praha: Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova. ISBN 978-80-72890-874-5.

PORTER, R.: (2001) Největší dobrodín lidstva. Historie medicíny od starověku po současnost. Praha: Prostor. ISBN 80-7260-052-4.

TITZL, B.: (2005) Politika totalitního (totalitárního) režimu vůči zdravotně postiženým občanům. In: Nosková, H. et al.: K problémům menšin v Československu v letech 1945-1989. Sborník studií. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. ISBN 80-7585-058-X.

TITZL, B.: (1998) Postižený člověk ve společnosti. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. ISBN 86039-30-7. 1

předmět: **Speciálně pedagogická podpora vývoje dítěte v raném a předškolním věku**

kód v SIS OPDS1S109B

garant: doc. PhDr. Lea Květoňová, Ph.D.

anotace: Předmět poskytuje ucelený vhled do problematiky speciálněpedagogické podpory rodině i dítěti se zdravotním a sociálním postižením. Cílem předmětu je porozumět sociální a psychologické situaci rodiny, kde se narodí dítě se závažným zdravotním postižením nebo rodiny se sociálním znevýhodněním. Studenti jsou seznámeni s legislativou rané péče - rané intervence; s metodikami podpory vývoje dítěte v rámci včasné intervence a navazujícího předškolního vzdělávání. Pozornost je věnována zdrojům resilience rodin a tvorbě copingových strategií. Studenti se samostatně seznámí s aktuálními výzkumy v zahraničí i v České republice, které jsou realizovány pro cílové skupiny dětí s postižením. Cílovou skupinou mohou být i děti mimořádně nadané a talentované. Obsah:

Vývoj dítěte, ontogeneze raného a předškolního věku, specifika psychomotorického vývoje.

Speciální pedagogika raného a předškolního věku - dítě s řečovým postižením; Charakteristika mluvních funkcí, jejich vývoje a patologie v dětském věku. Patologie vývoje řeči: příčiny, stupně, typy, diagnostika.

Ontogeneze řeči dětí se sluchovými vadami. Ontogeneze řeči dítěte s lehkým sluchovým postižením, Ontogeneze řeči dítěte s těžkým sluchovým postižením. Ontogeneze řeči prelingválně a postlingválně sluchově postižených.

Psychomotorické zvláštnosti dětí s tělesným postižením. Nejčastější typy tělesných postižení a psychosociální situace dítěte s různými typy tělesných vad.

Znalost specifčnosti vývoje zrakově postiženého dítěte v raném a předškolním věku, důsledky sensorické deprivace na psychomotorický vývoj, možnosti speciálně pedagogické intervence. Poznatky o systému a formách rané péče; reedukace zraku - zraková stimulace, pomůcky a techniky zrakově stimulačních aktivit. Možnosti kompenzace zraku.

Specifika psychomotorického vývoje dítěte s mentálním postižením, podpora rodiny, akceptace nové životní situace.
studijní literatura:

- BARTOŇOVÁ, M., BYTEŠNÍKOVÁ, I. Předškolní vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Brno: MU, 2012. ISBN 978-80-210-6044-9.
- BARTOŇOVÁ, M., BYTEŠNÍKOVÁ, I., VÍTKOVÁ, M. Děti se speciálními vzdělávacími potřebami v mateřské škole. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-237-6.
- KVĚTOŇOVÁ, L. (ed) Edukace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v raném a předškolním věku. Paido, Brno, 2004 ISBN 80-7315-063-8.
- MATĚJČEK, Z. Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí. Praha, HH 2001 ISBN 80-86022-92-7.
- MONATOVÁ, L. Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí. Brno, Paido 2000 ISBN 80- 85931-86-9. 19.
- OPATŘILOVÁ, D., NOVÁKOVÁ, Z., VÍTKOVÁ, M. Intervence u dětí se zdravotním postižením v raném věku. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-240-6.
- ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. A KOL. Dětská klinická psychologie. Praha, Grada, 1997 ISBN 80-7169-512- 2.
- VÁGNEROVÁ, M., STRNADOVÁ, I., KREJČOVÁ, L. Náročné mateřství. Praha: UK.Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1616-2.
- VÁGNEROVÁ, M. Oftalmopsychologie dětského věku. Praha, UK Karolinum, 1995. ISBN 80- 7184-053-X.
- VÍTKOVÁ, M. (ed). Možnosti reedukace zraku u dětí s kombinovaným postižením. Paido, Brno, 1999. ISBN 80-86633-22-5.

předmět: Speciálně pedagogické přístupy k vybraným skupinám sociálně znevýhodněných osob

kód v SIS OPDS1S110B

garant: doc. PaedDr. Eva Šotolová, Ph.D.

anotace: Předmět je zaměřen na vybrané cílové skupiny s důrazem na příčiny vzniku sociálního znevýhodnění, afirmativní a terapeutické přístupy k těmto jedincům. Konkrétně je pozornost soustředěna na romskou národnostní menšinu s důrazem na vzdělávání a na výchovně terapeutické přístupy v rámci systému sekundární a terciární prevence u osob závislých na návykových látkách. Obsah:

Romská národnostní menšina s důrazem na vzdělávání

- Důležité strategické dokumenty a legislativní opatření v oblasti podpory Romů jako svébytné národnostní menšiny
- Význam Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.
- Podpora bilingvismu, nedostatečné osvojení minoritního jazyka v kombinaci s limitovanými kompetencemi v majoritním jazyce jako cesta k sociální exkluzi.
- Důsledky jazykové bariéry v neúspěšnosti romských žáků.
- Afirmativní přístupy v základním školství. Zkušenosti z vybraných evropských států.
- Základní historické souvislosti důležité pro pochopení romské národnostní menšiny v současnosti.
- Strategie romské integrace 2021-2027 (příprava strategie vzdělávací politiky MŠMT – duben 2019).

Výchovně terapeutické přístupy v rámci systému sekundární a terciární prevence u osob závislých na návykových látkách

Bio-psycho-socio-spirituální model závislostního chování.

Význam motivačního rozhovoru v terapeutickém přístup

Harm Reduction – důraz na terciární prevenci.

Systém ambulantní, ústavní a stacionární péče o osoby závislé na návykových látkách

Terapeutické komunity – vývoj ve světě.

Terapeutické komunity v České republice. Terapeutické přístupy s důrazem na KBT, případně jiné psychoterapeutické směry, následná péče.

Mezinárodní svépomocné organizace.

Současná drogová scéna, substituce.

Studijní literat:

HELUS, Z. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-4674-6.

KALEJA, M. Determinanty edukace sociálně vyloučených žáků z pohledu speciální pedagogiky. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2014. ISBN 978-80-7464-544-0.

KALINA, K. a kol. Klinická adiktologie. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-4331-8.

KALINA, K. Terapeutická komunita. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2449-2.

ŠOTOLOVÁ, E. Vzdělávání Romů. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1909-5.

VÁGNEROVÁ, M., MAREK, J., CSÉMY, L. Bezdomovectví ve středním věku. Příčiny, souvislosti a perspektivy. Praha UK: Nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-4054-9.

předmět: Mezinárodní trendy ve speciální pedagogice a příbuzných oborech

kód v SIS OPDS1S111B

garant: doc. PhDr. Jan Šiška, Ph.D.

anotace: Předmět poskytuje orientaci v zahraničních trendech ovlivňujících teorii i praxi speciální pedagogiky, zvláštní pozornost je věnována zemím EU. *Český statistický úřad uvádí, že v roce 2013 žilo v České republice 1 077 673 zdravotně postižených osob (ČSA, 2013). Tento údaj však nereprezentuje každodenní zkušenosti většiny českých občanů. Je tomu skutečně tak, že 11 % všech těch, s nimiž se vzděláváme, pracujeme, přátelíme a sdílíme politickou moc jako občané, jsou lidé se zdravotním postižením? Odpověď naznačuje převažující neúčast lidí se zdravotním postižením jako aktivních občanů na životě české společnosti. U osob se zdravotním postižením je více pravděpodobné,*

že nezačíná či nedokončí terciární vzdělávání. Míra nezaměstnanosti osob se zdravotním postižením je mnohem vyšší než u celé populace navzdory výraznému růstu české ekonomiky v posledních deseti letech (ANED, 2018). Předmět umožní českým i zahraničním studentům lépe porozumět faktorům spojeným s těmito nepříznivými údaji nejen v České republice, ale v dalších zemích. Vycházíme z předpokladu, že to není výhradně znevýhodnění či nepříznivý stav jako životní realita na straně člověka. Je to spíše prostředí konstruované lidmi bez postižení. Předmět inspirovat studenty k tomu, aby porozuměli zdravotnímu postižením jiným způsobem; ne jako čistě zdravotní deficit, který je třeba „léčit“, ale také jako sociální otázku a problém rovných příležitostí.

Studijní literatura:

ŠÍŠKA, J. - BEADLE-BROWN, J. - KÁŇOVÁ, Š. Changes and Diversity in Community Living in Europe – the Experiences of Persons with Disabilities. In: : HALVORSEN, Rune – BJØRN, Hvinden – JULIE, Beadle Brown – MARIO, Biggeri - JAN, T?ssebro - ANNE, Waldschmidt. The lived experiences of persons with disabilities in nine countries: Active Citizenship and disability in Europe Volume 2. Londýn: Routledge, Routledge Advances in Disability Studies, 2017, 2, s. 150-170. ISBN 978-1-138-65292

ŠÍŠKA, Jan – BEADLE-BROWN, Julie – KÁŇOVÁ, Šárka. Active Citizenship through community living – a multi-level perspective. In: HALVORSEN, Rune – HVINDEN, Bjørn – BICKENBACH, Jerome – FERRI, Delia – GUILLÉN RODRIGUEZ, Ana Marta. The Changing Disability Policy System Active Citizenship and Disability in Europe Volume 1. 1 vyd. London: Routledge Taylor Francis Group, 2017, 1, s. 50-75. ISBN 978-1-138-65288-0.

DAVIS, Lennard J., Jay DOLMAGE, Nirmala EREVELLES, Sarah Parker HARRIS, Alexander LUFT, Susan M. SCHWEIK a Linda P. WARE. Beginning with disability: a primer. New York: Routledge, Taylor Francis Group, 2018.

DOLMAGE, Jay. Disability rhetoric. Syracuse, New York: Syracuse University Press, c2014. ISBN 9780815652335.

BURCH, Susan a Michael A. REMBIS. Disability histories. Urbana: University of Illinois Press, [2014]. Disability histories (Series). ISBN 9780252096693.

SLEE, R., AZZOPARDI, A., GRECH, S. (Eds.). (2012). Inclusive communities: a critical reader. Sense Publi Available at <http://ukaz.cuni.cz>